

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนโดยเกษตรกรใน
จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นายณัฐพร ไกล่ซัด

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รศ. กฤษน์ ศรีมงคล

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

รศ. ราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รศ.ดร. โโชค มิเกล็ด

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนของเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาในการเลี้ยงโคขุน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม สัมภาษณ์ครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนในเขตพื้นที่อำเภอดอยหล่อ อำเภอแม่แตง อำเภอแม่ริม และอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 90 ครัวเรือน

ผลการศึกษาพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความยั่งยืนในการเลี้ยงโคขุนแบบมีเงื่อนไข (ร้อยละ 98.9) รายละเอียดของประเด็นความยั่งยืนและไม่ยั่งยืนในระดับครัวเรือนจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ความยั่งยืนในระดับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ที่ทำให้มองเห็นภาพรวมได้ดีกว่า เมื่อพิจารณาความยั่งยืนในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าประเด็นที่เกษตรกรควรให้ความสนใจดูแลและแก้ไขก่อนเพื่อให้เกิดระดับความยั่งยืนที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต จัดว่ามีความยั่งยืนต่ำสุด คือประเด็นการใช้ประโยชน์จากมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 33.3) รองลงมาคือ ประเด็นวิธีการจัดเก็บมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 38.5) ส่วนประเด็นที่แสดงถึงความยั่งยืน

ของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ซึ่งเกษตรกรควรรักษาระดับมาตรฐานให้คงอยู่ จัดว่าเป็นประเด็นที่มีความยั่งยืนสูงสุด คือประเด็นการจัดเก็บมูลโคและของเสียในฟาร์ม (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 97.4) รองลงมาคือ ประเด็นการจัดการเมื่อเกิดปัญหาโคป่วย (ดัชนีชี้วัดความยั่งยืน 96.3)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุนของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ผลการศึกษาพบว่า จำนวนเงินกู้ยืมในการเลี้ยงโคขุน มีความสัมพันธ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เช่นเดียวกับปัจจัยการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคขุนของเกษตรกร และการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงโคขุน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนในประเด็นของปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงโคขุน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโค (ร้อยละ 32.2) และด้านโรคและสุขภาพสัตว์ (ร้อยละ 13.3) แนวทางแก้ไขของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนพื้นที่เลี้ยงโค พบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้ทำการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีนำโคไปเลี้ยงยังพื้นที่สาธารณะ (ร้อยละ 69) ด้านโรคและสุขภาพสัตว์ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้แก้ปัญหาด้วยการติดต่อปศุสัตว์ อาสาในพื้นที่ เจ้าหน้าที่สัตวบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้ามาช่วยเหลือ (ร้อยละ 58.4)

Thesis Title	Sustainable Environmental Management in Beef Cattle Raising by Farmers in Chiang Mai Province	
Author	Mr. Nattaporn Klaichid	
Degree	Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension	
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Katin Srimongkol	Advisor
	Assoc. Prof. Rampaipan Apichatpongchai	Co-advisor
	Assoc. Prof. Dr. Choke Mikled	Co-advisor

ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate: 1) sustainable environmental management of fattening cattle by farmers in Chiang Mai, 2) relationships between socio-economic characteristics of the farmers and sustainable environmental management, and 3) problems encountered. A set of questionnaires was used for data collection administered with 90 households in Doi Lor, Mae Rim, and San Sai districts, Chiang Mai province.

Results of the study revealed that most of the respondents (98.9%) reared fattening cattle with conditions. Details on sustainable and non-sustainable environmental management were used for analyzing the sustainability at a group level. This could make the respondents perceive a better holistic view. With regards to the sustainability in the environmental management, it was found that the respondents should take care and do corrective action on the fattening cattle rearing for increased sustainability in the future. However, the utilization of cattle feces and wastes was found at a lowest level (the sustainability index = 33.3). This was followed by the method of cattle feces and wastes collection (the sustainability index = 38.5). For the issue showing the sustainability of the environmental management, the feces and wastes collection on farm was

found at a highest level (the sustainability index = 97.4) and followed by cattle ailment management (the sustainability index = 96.3).

With regards to an analysis of the relationships between socio-economic factors and the environmental management of the respondents by using Pearson' s Product Moment Correlation Coefficient, it was found that the loan of the respondents had a relationship with the environmental management concerning with fattening cattle rearing with a significance level at 0.01. Likewise, the factor on being fattening cattle rearing group member of the respondents and staff contact had a relationship with the environmental management with a significance level at 0.05.

Based on the survey of problems encountered, it was found that most of the respondents lacked cattle pastural area (32.2%). Besides, there were problems in diseases and cattle health (13.3%). However, most of the respondents solved these problems by rearing cattle in public areas (69%) and asking for assistance of livestock office staff and concerned agencies (58.4%).